

บทที่ 4

กิจกรรมการรับช่วงงานในจังหวัดขอนแก่น

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลกิจกรรมการรับช่วงงานของผู้หญิงที่ค้นพบในจังหวัดขอนแก่น 2 ประเภท คือ 1) กิจกรรมการรับช่วงงานทอผ้าไหมมัดหมี่ บ้านหนองบัวเย็น ตำบลนาข่า อำเภอัญญาศรี และ 2) กิจกรรมการรับช่วงงานยัดนุ่นที่นอน บ้านโคก ตำบลบ้านโคก กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามผู้หญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท จำนวน 30 คน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้รับงานมาให้ผู้หญิงที่รับงานมาทำและผู้หญิงในหมู่บ้านที่ไม่ทำงานรับช่วงในแต่ละประเภท

กิจกรรมการรับช่วงงานทอผ้าไหมมัดหมี่ บ้านหนองบัวเย็น ตำบลนาข่า อำเภอัญญาศรี

1. ที่ตั้งของกิจกรรมการรับช่วงงานทอผ้าไหมมัดหมี่

บ้านหนองบัวเย็น ตำบลนาข่า อำเภอัญญาศรี เป็นที่ตั้งของกิจกรรมรับช่วงงานทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่มีผู้หญิงทั้งที่เป็นหญิงแม่บ้าน และหญิงโสดทำงานเป็นจำนวนมาก สภาพของหมู่บ้านเป็นสภาพของชุมชนชนบทในภาคอีสานโดยทั่วไป การตั้งบ้านเรือนเรียงรายไปตามแนวถนนในหมู่บ้านซึ่งยังคงเป็นถนนดิน บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวได้ถูกล้าง มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ส่วนน้ำนั้นใช้น้ำบาดาลและน้ำบ่อ

2. ลักษณะของผู้หญิงที่รับช่วงงาน

คณะผู้วิจัยมีโอกาสนำสัมภาษณ์ ผู้หญิงที่ร่วมในกิจกรรมรับช่วงงานทอผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด จากการประมวลข้อมูล พบว่า อายุของผู้ให้ข้อมูลโดยเฉลี่ย 38 ปี อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-56 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 17 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.3 คน ซึ่งแต่ละครัวเรือนจะมีสมาชิกอยู่ระหว่าง 3-7 คน รายได้ของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5,723.33 บาทต่อเดือน รายได้หลักจะมาจากการทำนา ทำไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลัง และรายได้จากการรับจ้างทอผ้าไหมมัดหมี่เดือนละ 2,000-4,500 บาท นับว่าเป็นรายได้รายเดือน ที่สำคัญ เนื่องจากการทำนา ทำไร่นั้น จะเป็นรายได้รายปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีที่ดินเป็นของตนเอง และบางส่วนเป็นของพ่อแม่ ที่นาโดยเฉลี่ย 9.63 ไร่ต่อครัวเรือน

ที่ทำไร่ 16.6 ไร่ต่อครัวเรือน และมีสวนบ้างบางครัวเรือน ส่วนขนาดที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้านนั้นเฉลี่ย 129.3 ตารางวา ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 1)

ที่พักอาศัยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วยสังกะสี และได้รับการปลูกสร้างอย่างถาวรเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีการปลูกสร้างอย่างไม่มั่นคงถาวรนักแต่ก็จะเป็นจำนวนน้อย มีครัวเรือนที่มีอยู่ข้าว 16 ครัวเรือน ที่ปลูกสร้างอยู่ในบริเวณบ้าน (ตารางที่ 2)

เครื่องอำนวยความสะดวกที่คงทนถาวรที่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า ที่มีทุกหลังคาเรือนคือเครื่องรับโทรทัศน์ ตู้เย็น มี 16 หลังคาเรือน เทปสเตอริโอ และเครื่องปั้มน้ำ มี 5 หลังคาเรือนที่มีเกือบทุกบ้านมีจักรยานยนต์เป็นพาหนะเดินทาง นอกจากนี้ยังมีจักรยาน จำนวน 12 ครัวเรือนและรถยนต์ (ปีกอ๊พ) 2 ครัวเรือน เนื่องจากเป็นชุมชนเกษตรกรรมจึงมีเครื่องใช้ในการทำการเกษตรด้วย 19 ครัวเรือนมีรถไถเดินตาม และมี 1 ครัวเรือนที่มีรถอีแต่น (ตารางที่ 3)

สรุปฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์ 26 คน มีฐานะปานกลางและอีก 4 ครัวเรือน มีฐานะยากจน

3. สภาพการทำงานรับช่วงทอดผ้าไหมมัดหมี่

3.1 ประวัติความเป็นมาของการรับช่วงงาน

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างช่วงงานทอดผ้าไหมมัดหมี่ในหมู่บ้านหนองบัวเย็น พบว่า งานในลักษณะนี้เริ่มเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2536 โดยจะมีเจ้าแก (ชาวบ้านในหมู่บ้านมักจะเรียกผู้ว่าจ้างมาให้ทำว่า "เจ้าแก") จากโรงงานทอดผ้าไหมในอำเภอชนบท ออกตระเวนสำรวจว่าแม่บ้านคนใดในหมู่บ้านที่สนใจจะทอดผ้าไหมบ้าง หลังจากนั้นจะนำเส้นไหมมาให้ ถ้าแม่บ้านคนใดสนใจก็รับงานไปทำได้เลย ส่วนใหญ่เจ้าแก 1 คน จะมีผู้รับจ้างทอดผ้าไหมประมาณ 5-6 คน ทั้งนี้จำนวนดังกล่าวไม่ค่อยแน่นอนตายตัวนัก การรับงานนั้นหากได้รับงานจากเจ้าแกคนไหนแล้วก็จะมักจะได้รับประจำกับคนนั้นเลย

นอกจากเจ้าแกจะเป็นคนภายนอกชุมชนแล้ว ในหมู่บ้านหนองบัวเย็นยังมีผู้ว่าจ้างทอดผ้าไหมหรือที่เรียกว่า "เจ้าแก" เป็นคนในหมู่บ้านหนองบัวเย็น ที่พัฒนาตัวเองจากผู้รับจ้างเป็นผู้ว่าจ้างในปัจจุบัน นางปราณี นาค่า อายุ 36 ปี ซึ่งแต่เดิมนั้นมีอาชีพทำนาและทำไร่มันสำปะหลังต่อมาได้เลิกทำไร่เนื่องจากการลงทุนสูงรายได้ไม่คุ้มกับการลงทุน แต่ยังคงทำนาเป็นอาชีพหลักและใช้เวลาหลังการเก็บเกี่ยว มารับจ้างทอดผ้าเพื่อเป็นรายได้เสริม โดยรับเส้นไหมจากเจ้าแกจากอำเภอมัญจาคีรีมาทอดได้ประมาณ 1 ปี ต่อจากนั้นเริ่มมีความคิดอยากเป็นเจ้าแกบ้างเพื่อรายได้จะได้เพิ่มขึ้น เมื่อปรึกษากับญาติพี่น้องทุกคนให้การสนับสนุน จึงเริ่มดำเนินการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงเริ่มต้นจะไปรับเส้นไหมมา หลังจากนั้นก็จะดำเนินการทำทุกขั้นตอน ตั้งแต่ นำเส้นไหมมาสีบ ส้าว คั้น มัด ย้อม ทอ พอเริ่มทำหูกที่สองเริ่มรับไหมที่เป็นเครือมาอย่างเดียวแล้วจ้างคนช่วยเพื่อเป็นการลดขั้นตอนการทำลงไป พอเริ่มหูกที่สามมีเพื่อนบ้านมาแนะนำอยากให้เราจ่ายให้เพื่อนบ้านคนอื่นทำพร้อมกับพาไปดูตลาดที่พอจะส่งผ้าที่ทอได้ จึงได้รับไหมขาวมาจ้างมัดหมี่ แล้วนำไปจ้างคนบ้านเหล่าใหญ่เป็นผู้มัดหมี่ให้ โดยคิดค่าจ้างมัดหมี่ 3 ปอยต่อ 100 บาท ทั้งนี้จะมีการพิจารณาราคาค่าจ้างจากลายที่มัดและสี หากลายที่มัดค่อนข้างยากและใช้หลายสีก็จะมีการปรับค่าแรงไปอีก เช่น ลายที่มีดหากผู้จ้างนำพิมพ์ที่เป็นแบบไปให้ดูแล้วทำตามก็จะพิจารณาให้ตามอัตราค่าจ้างข้างต้น แต่ถ้าไม่มีพิมพ์ไปให้ดูแต่จะบอกลายให้ทำก็จะคิดค่าแรงเป็นปอยละ 50 บาท หลังจากนั้นก็จะนำกลับมาย้อมสีเอง จนได้ลายเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงจะนำไปให้คนในหมู่บ้านทออีกต่อหนึ่ง

3.2 รูปแบบและกฎเกณฑ์ในการรับช่วงงาน

ความสัมพันธ์ของผู้ว่าจ้างหรือเจ้าแก่จากภายนอกชุมชนกับผู้รับจ้างในชุมชน เป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนทั้งสองฝ่าย โดยที่แต่ละฝ่ายอาจจะไม่รู้จักรักกันเป็นการส่วนตัวดังได้กล่าวข้างต้นแล้ว เจ้าแก่จะตระเวนถามว่าใครมีความต้องการที่จะทอผ้าบ้าง ถ้าผู้ใดต้องการทอเจ้าแก่ก็จะให้เส้นไหมไว้ หลังจากนั้น 2-3 วัน เจ้าแก่จะกลับมาดูงานที่ให้ทำและหาผู้รับจ้างรายอื่นๆ เพิ่ม การเข้ามาติดต่องานบ่อยๆ ไม่ถึงช่วงจะสามารถเป็นหลักประกันได้ในเรื่องความแน่นอนเรื่องรายได้และความมั่นคงในอาชีพรับจ้างทอผ้า

จากการสัมภาษณ์ผู้รับจ้างทำงานโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่งานที่รับมานั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ ในกรณีที่ไม่สม่ำเสมอเพราะต้องปลีกเวลาไปทำงานอื่นด้วย เช่น ปลูกอ้อย หรือทำนา บางกรณีพบว่าผู้ว่าจ้างไม่มีงานให้ทำเพราะเส้นไหมไม่มี ตนต้องไปหางานอื่นทำ

กฎเกณฑ์ในการรับงานโดยทั่วไปไม่มีการกำหนดตายตัวแต่อย่างใด ไม่มีสัญญาผูกมัดเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อตกลงกันระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างว่าจะทำงานทอผ้าไหมให้ก็จะพูดถึงค่าจ้างและลงมือทำงานเลย แต่ทั้งนี้การทำงานของผู้รับงานต้องเน้นความประณีต ละเอียดของผ้าที่ทอ ความสม่ำเสมอของเส้นไหมเป็นสำคัญ

3.3 เครื่องมือที่จำเป็นในการผลิตและการลงทุน

ในการทำงานรับช่วงทอผ้านี้ เครื่องมือที่จำเป็นต้องมี คือ ฟืม และหูก อุปกรณ์อื่นๆ เช่น กี่กระตุก กระสวย ไนปั่นด้าย หลอด บางคนจะมีเครื่องมือต่างๆ เหล่านี้เป็นของตนเอง บางคนเจ้าแก่จะนำฟืมและหูกมาให้ แต่สิ่งหนึ่งที่เจ้าแก่แต่ละคนจะต้องนำมาให้ก็คือ เส้นไหมที่ผูกเป็นลวดลายมัดหมี่ในแบบต่างๆ เงินลงทุนเพื่อจัดทำหรือจัดซื้ออุปกรณ์ในการทอเหล่านี้

ประมาณ 500-5,500 บาท โดยเฉลี่ยจะต้องมีเงินลงทุนประมาณ 3,625 บาท แต่มีบางรายที่มีเครื่องมือในการทอผ้ามานานแล้วจึงไม่คิดเงินลงทุนในส่วนนี้ นอกเหนือจากการที่ต้องลงแรงในการทอเท่านั้น

3.4 สถานที่ เวลาที่ทำงาน ขั้นตอนในการทำงาน และแรงงานสมทบ

การทำงานรับช่วงทอผ้าไหมมัดหมี่นี้จะเห็นได้ว่าเป็นงานของผู้หญิงโดยแท้ เพราะนอกจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้หญิง จะเป็นผู้ทำงานนี้ด้วยตนเองแล้ว ส่วนใหญ่จะมีผู้ช่วยซึ่งเป็นสมาชิกในครัวเรือนเดียวกันช่วยทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมารดาหรือลูกสาวที่จะช่วยปั่นด้ายเข้าหลอด หรือช่วยทอในยามที่ตนเหนื่อย โดยเฉลี่ยจะมีสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำงาน 2 คน (มี 3 คนที่บอกว่า มีคนในครัวเรือนช่วยตนเองทำงานถึง 3 คน)

การทำงานรับจ้างทอผ้าไหมมัดหมี่ จะเริ่มขึ้นในตอนเช้า จะหยุดเมื่อรับประทานอาหารเช้า ตอนช่วงเย็นหยุดพักเพื่อรับประทานอาหารเช้า เสร็จเรียบร้อยแล้วตนก็จะทำงานต่อ โดยเฉลี่ยจะทำงานวันคนละ 9.5 ชั่วโมงต่อวัน โดยการทำงานในแต่ละวันจะไม่แน่นอน ส่วนมาก (20 คน) จะบอกว่า ตนทำงานทุกวันไม่มีวันหยุด ส่วนที่ไม่ทำงานทุกวันนี้ จะให้เหตุผลว่าติดธุระ ต้องไปทำงานปลูกอ้อยบ้าง ทำนา ทำสวน จึงไม่มีเวลาทำ และอีกส่วนบอกว่า จะหยุดประมาณ 3-5 วัน หลังจากเสร็จงานเดิมแล้วเพื่อรอหูกใหม่ที่ผู้ว่าจ้างจะนำมาให้ หรือถ้าไม่มีไหมก็ไม่ได้ทำงาน ดังนั้นโดยเฉลี่ยผู้ให้ข้อมูลจะทำงานทอผ้าไหมมัดหมี่ ประมาณ 15 - 20 วันต่อเดือน ส่วนสถานที่ทำงาน ก็จะเป็นได้ถุนบ้านของแต่ละคน ต่างคนต่างทำในบริเวณบ้านของตน

ขั้นตอนการทำงานทอผ้าไหมมัดหมี่ของแต่ละคน ก็จะเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1) แก่ลายมัดหมี่ออก
- 2) ปั่นด้ายเข้าหลอด
- 3) ทอผ้า จนหมดด้าย
- 4) นำงานที่ทำเสร็จแล้วมาส่งนายจ้าง และ
- 5) รับเงินว่าจ้างจากผู้ว่าจ้าง

3.5 การฝึกทักษะในการทอผ้า

การฝึกทักษะก่อนการรับช่วงงานมาทำเป็นไปโดยการเรียนรู้และได้รับการฝึกสอนมาจากรุ่นพ่อ รุ่นแม่ ญาติพี่น้อง บรรพบุรุษที่เคยทำมาก่อนซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วภายในหมู่บ้านเกือบทุกหลังคาเรือน ชาวบ้านจะเคยปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มัดหมี่ และทอผ้าเอาไว้ใช้ในครัวเรือน ซึ่งผู้หญิงในหมู่บ้านจะต้องได้รับการฝึกสอนให้ทำเพื่อเป็นความรู้ ความสามารถในการทำเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนของตนเองต่อไป การเรียนรู้ดังกล่าวจึงเป็นความรู้ความสามารถที่เป็นทุนเดิมของชาวบ้าน แต่ทั้งนี้การรับงานทอผ้าหากจะใช้วิธีการทออย่างธรรมดาที่เคยทำมาคือ การใช้กี่กระตุกแบบ 2 เขา ก็คงจะไม่ทันกับความต้องการหรือทันเวลาที่เจ้าแกต้องการ ดังนั้นผู้รับช่วงการทอผ้าในหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้กี่กระตุกแบบ 3 เขา ดังนั้นแม่บ้านที่รับทอผ้าจะต้องฝึกเหยียบกี่กระตุกแบบ 3 เขาเพิ่มเติม แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ยากอะไร การฝึกส่วนใหญ่แล้วจะใช้วิธีการดูจาก

เพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องที่ทำมาก่อน หลังจากนั้นก็มาฝึกหัดเองที่บ้าน หากยังไม่ค่อยจะเข้าใจก็อาจจะต้องสอบถามเพิ่มเติม หรือขอให้ผู้รู้ฝึกสอนให้อีก การฝึกดังกล่าวสามารถเรียนรู้ได้ง่ายจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเพิ่มทักษะแต่อย่างใด ก็กระตุกสมัยใหม่เริ่มเป็นที่นิยมเมื่อ 2-3 ปี ที่ผ่านมามีเรียกได้ว่าเข้ามาพร้อมๆ กันกับการรับช่วงงานทอผ้า การฝึกทักษะดังกล่าวมามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับงานที่รับมาทำและสามารถทำเป็นอาชีพเพิ่มรายได้ให้กับตนเองได้เป็นอย่างดี

4. สภาพการจ้างงาน

4.1 ค่าจ้างและการส่งมอบงาน

อัตราค่าจ้างโดยทั่วไปคิดอัตราค่าจ้างตามงานที่ทำได้คือ ทอผ้าคิดอัตราค่าจ้างให้เมตรละ 80 บาท นอกจากนั้นก็จะมีอัตราค่าจ้างที่คิดตามผืนคือผืนละ 160 บาท อัตราค่าจ้างดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากอัตราค่าจ้างจากเดิมในรอบปีที่ผ่านมาจาก 150 บาท และคิดอัตราค่าจ้างเป็นชุดๆ ละ 320 บาท ซึ่งอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นจากอัตราค่าจ้างจากเดิม 300 บาทต่อชุด (1 ผืน เท่ากับ 2 เมตร, 1 ชุด เท่ากับ 2 ผืน เท่ากับ 4 เมตร) จากการสัมภาษณ์มีแนวโน้มในเรื่องอัตราค่าจ้างจะเพิ่มขึ้นอีก

ในแต่ละเดือน ผู้รับงานจะสามารถทอผ้าได้ 27.6 ผืน (1 ผืนประมาณ 2 เมตร) ต่อคนเฉลี่ยชั่วโมงการทำงาน 9.5 ชั่วโมงต่อวัน รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยจากการทำงานประมาณ 2,000-4,500 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาระงานจริงอาจต้องงานที่ทำมาน้อยเพียงใด

ปริมาณงานที่กำหนดให้กับผู้รับช่วงการทอ กำหนดให้ประมาณ 3-5 ชุดต่อครั้ง ที่ผู้ว่าจ้างไปรับหม้อมาให้ทำ แต่ทั้งนี้ปริมาณงานดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงกันได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่ผู้รับงานมีอยู่และความสามารถในการรับทำของผู้ทอด้วย ในกรณีที่เจ้าแกเป็นคนอยู่นอกชุมชน กำหนดการส่งงานไม่ได้ระบุแน่นอนแต่อย่างใด ผู้รับงานจึงทอไปเรื่อยๆ ซึ่งถ้าเจ้าแกเข้ามาในหมู่บ้านก็จะรับไหมที่ทอได้บางส่วนกลับไปด้วย (ตัดเอาบางส่วน) ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเวลาที่เจ้าแกมีโอกาสได้เข้ามาในหมู่บ้าน โดยทั่วไปเจ้าแกจะเข้ามาในหมู่บ้านอย่างรวดเร็วที่สุดก็จะเข้ามาประมาณ 3 วัน หรืออย่างช้าที่สุดก็ประมาณ 5 วันต่อครั้งหลังจากการรับงาน โดยการกะเวลางานที่ผู้รับไปทำน่าจะเสร็จได้ในบางส่วน ทั้งนี้หากเป็นช่วงที่ลูกค้าของเจ้าแกต้องการปริมาณผ้าไหมมากขึ้นทางเจ้าแกก็อาจจะมีการบอกกำหนดเวลาในการส่งงานด้วย เพื่อให้ผู้รับจ้างจะได้ทอให้เสร็จทันตามความต้องการ

ระยะเวลาในการทำงานไม่ได้มีการกำหนดแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รับช่วงทอว่าสามารถจะทอเสร็จได้ตอนไหนและพร้อมจะจัดส่งได้เท่าไร เช่น หากผู้จ้างต้องการจะเข้าไปส่งผ้าทอก็จะใช้วิธีการเดินถาม ซึ่งถ้าหากพอที่จะจัดส่งได้ก็จะแบ่งส่วนจัดส่งได้เลย

การตัดผ้าส่งประมาณอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ปริมาณที่ส่งก็จะอยู่ในช่วง 10-15 ชุด หลังจากรวบรวมตัดจากผู้รับทอภายในหมู่บ้านจากผู้รับช่วงประจำ 7 คน

คุณภาพของงานเริ่มพิจารณากันตั้งแต่ลายที่ทอ ความประณีต ความละเอียดของเนื้อผ้ามากน้อยเพียงใด ผ้าไหมที่ทอมีตำหนิมากน้อยเพียงใดเพราะถ้ามีตำหนิมากก็จะหมายถึงปริมาณสินค้าที่ลูกค้าของผู้ว่าจ้างสั่งด้วย ดังนั้นหากคุณภาพงานไม่ได้ตามต้องการก็อาจจะมีการบอกกล่าว หรือต้องมีการพิถิพิถันกันมากขึ้นนับตั้งแต่การคัดเลือกเอาเส้นไหมมาทำเพราะถ้าหากได้เส้นไหมที่มีตำหนิ เส้นไม่เรียบมีผิวขรุขระก็จะทำให้ความประณีตของผ้าไหมลดลงด้วย ดังนั้นถ้าหากได้เส้นไหมที่ดีก็ทำให้ได้งานที่ดีมีมาตรฐานมากขึ้นด้วย

4.2 คุณสมบัติของผู้รับงาน

จากการสัมภาษณ์เจ้าแ่กคนหนึ่ง พบว่า ในการเลือกคนที่จะมารับงานไปทำนั้น คุณสมบัติไม่ได้มีการกำหนดแน่นอนว่าต้องมีลักษณะเป็นอย่างไร ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านทอผ้าเป็นทุกคน แต่ทั้งนี้คุณลักษณะที่สำคัญของผู้รับงานจะต้องเป็นผู้ที่ค่อนข้างจะมีความอดทน ทั้งนี้การทอผ้าจะต้องนั่งทำเป็นเวลานาน ต้องมีเวลาและมีความสม่ำเสมอในการรับงานและส่งงาน ไม่ใช่ลักษณะเอาแต่ใจตนเอง อยากจะรับงานหรืออยากจะส่งงานตอนไหนก็ทำ หรือเงินขาดมือเมื่อไหร่จึงจะขอรับงานลักษณะนี้ผู้ว่าจ้างก็ไม่อยากจ้าง ผู้รับงานโดยส่วนใหญ่จะต้องมีที่กระตุกและอุปกรณ์ในการปั่นด้ายด้วย เช่น มีโนและกงสำหรับปั่นด้าย การรับทำงานขึ้นอยู่กับความสนใจอยากจะทำ และต้องการมากแค่ไหน ซึ่งถ้าหากอยากจะทำก็สามารถรับได้อีก โดยส่วนมากแล้วแม่บ้านในหมู่บ้านมีฝีมือในการทอผ้าอยู่ในระดับที่ใช้ได้กันทุกคน ถ้าหากอยากจะได้ผ้าไหมลวดลายในลักษณะไหนผู้ว่าจ้างสามารถกำหนดได้เป็นพิเศษ

การพัฒนาศักยภาพทางด้านการผลิต เช่น การพัฒนาฝีมือในการทอผ้าโดยส่วนใหญ่อาศัยระยะเวลาเป็นสำคัญเพราะความละเอียด และความประณีตต้องอาศัยเวลาเป็นสำคัญอีกทั้งถือเป็นการเพิ่มความเชี่ยวชาญ ความชำนาญไปในตัวได้เป็นอย่างดี

4.3 ขั้นตอนการนำงานจากผู้ว่าจ้างไปสู่ผู้รับช่วง

ขั้นตอนการรับงานจากผู้ว่าจ้างทอ ผู้รับจ้างทอส่วนใหญ่จะใช้วิธีมารับเอาจากทางผู้ว่าจ้างเมื่อทอผ้าเสร็จแล้ว เพราะผู้ว่าจ้างมักจะไม่ทราบกับผู้รับช่วงงานจะทำงานเสร็จในตอนไหน ถ้าหากผู้ว่าจ้างต้องการนำผ้าไปส่งที่ตลาดผู้ว่าจ้างก็จะใช้วิธีเดินเก็บผ้าที่ทอเสร็จแล้วตามบ้าน ก่อนที่จะถึงขั้นตอนการทอ ผู้ว่าจ้างจะต้องนำเส้นไหมที่รับมา นำไปให้คนงานที่หมู่บ้านเหล่านั้ใหญ่ทำการมัดไหมให้เป็นลายเสียก่อน แล้วจึงนำกลับมาย้อมสีใหม่จนเป็นลายเรียบร้อย จึงจะนำไปให้ผู้รับช่วงทอต่อไป ขั้นตอนการย้อมสีทำลวดลายอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าจ้าง ส่วนในขั้นตอนการทอผู้รับจะต้องทำการแก้มัดไหมและปั่นใส่หลอดก่อน แล้วจึงไปถึงขั้นตอนของการทอ

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่ผู้ว่าจ้างจะต้องรับผิดชอบและดำเนินการคือ เริ่มต้นตั้งแต่การนำเส้นไหมที่เป็นไหมขาว ฟาง สีย้อม ต่าง เพื่อสู่ขั้นตอนของการส่งให้ผู้มัดหมี่ทำลวดลาย วัสดุอุปกรณ์ส่วนนี้จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าจ้าง (กรณีแม่ปราณี นาอ่า) ซึ่งจะต้องจัดหามา ส่วนขั้นตอนของการมัดทำลวดลายผู้รับช่วงจากบ้านเหล่าใหญ่จะเป็นคนทำ และหลังจากนั้นก็ให้นำมาย้อมสีทำลาย ซึ่งจะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จ้างเช่นกัน หลังจากนั้นก็นำหมี่ที่เป็นลวดลายเรียบร้อยแล้วนำไปให้ผู้รับช่วงทำหน้าทีทอ ซึ่งอยู่รับจ้างโดยส่วนใหญ่จะต้องมีอุปกรณ์ที่สำคัญคือ กี่กระตุก โนและกงสำหรับปั่นด้าย หลังจากนั้นก็ลงแรงทอผ้าเป็นหลัก นอกจากนั้นหากผู้ว่าจ้างพอจะมีเวลาก็จะรับทอด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนในการรับงานคืนขึ้นอยู่กับผู้รับช่วงงานว่าพร้อมจะส่งผ้าที่ทอได้ หลังจากนั้นก็อาจจะมีภาระลงจำนวนปริมาณงานเอาไว้ การรับเงินแล้วแต่ความต้องการของผู้รับทอ ในบางครั้งก็สามารถรับเงินก่อนงานเสร็จก็ได้ ถ้ามีความจำเป็นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกเป็นสำคัญ

การทำสัญญาหรือหลักคำประกันในการทำงานไม่ได้มีการกำหนดอย่างเป็นทางการโดยทั่วไปจะเป็นที่รับรู้กันว่า ถ้าหากว่าเกิดการผิดพลาดถึงขั้นสูญหายหรือเสียหายเกิดขึ้นจะต้องมีการชดเชยให้กับผู้ว่าจ้าง เพราะจะถือเป็นส่วนที่ต้องรับผิดชอบ เช่น กรณีผ้าที่ทอยังติดอยู่กับกี่โดยที่ยังไม่เสร็จแต่โดนขโมยตัดและจะต้องมีการชดเชยค่าเสียหายให้ทั้งนี้ก็แล้วแต่ข้อตกลงกันอีกทีหนึ่ง

5. สวัสดิการในการทำงาน

จากการประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้รับช่วงงานและผู้ว่าจ้างพบว่า ส่วนใหญ่พอใจกับการทำงานรับช่วงทอผ้าไหม ทั้งในแง่การทำงานและรายได้ที่ได้รับ ในกรณีที่พอใจนั้นเนื่องจากค่าแรงต่ำไม่คุ้มกับเวลาและแรงกายที่ทุ่มเทลงไป และไม่พอใจที่ตนเองไม่มีกำลังพอที่จะทำงานได้มากขึ้น

การรับช่วงการผลิตจากผู้ว่าจ้างโดยส่วนใหญ่ตั้งแต่ทำมา ไม่ปรากฏการให้สวัสดิการแต่อย่างใด นอกเหนือจากค่าตอบแทนที่จะได้รับจากการรับทอผ้า การค้าประกันงาน หรือข้อผูกมัดไม่ได้ระบุเงื่อนไขชัดเจน แต่จะเป็นที่เข้าใจกัน คือหากงานที่รับมา มีการสูญหายหรือสูญเสีย ผู้รับจ้างจะต้องชดเชย เช่น กรณีการสูญหายเพราะผ้าที่ทอไว้ถูกขโมยตัดไป ผู้รับจ้างก็ต้องชดเชยให้ แก่แก่เท่าอัตราของราคาปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการทอผ้าที่ถูกขโมยไป แต่อย่างไรก็ตามการปรับถึงขั้นลดงาน ตัดเงิน หรือดักจ้างมีน้อยหรือไม่ค่อยจะเกิดขึ้น ระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่กล่าวข้างต้นไม่ได้มีการกำหนดเป็นที่แน่นอนตายตัว หรือตกลงกันอย่างแน่นอน ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความเชื่อใจซึ่งกันและกัน ผู้รับงานก็ต้องพยายามทำให้เสร็จไม่ใช่ทำในลักษณะ “การดองงาน” และพยายามทำให้เต็มฝีมือเพื่อให้งานมีคุณภาพและพอใจทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้หากผ้าที่ทอแล้วเกิดตำหนิมาก

ทางเข้าแก่งจะมีการตรวจสอบว่าเกิดมาจากสาเหตุอะไร ซึ่งถ้าเป็นไปได้ก็จะให้ผู้รับจ้างแก้ไขปรับปรุง โดยเฉพาะกรณีที่ไม่ได้มาจากต้นเหตุของเส้นไหมที่เข้าแก่งนำมาให้ซึ่งขาดคุณภาพและก่อให้เกิดตำหนิบนเนื้อผ้าได้

โดยสรุปสวัสดิการที่จะได้รับจากผู้ว่าจ้างจะไม่ได้รับในลักษณะของการให้ค่ารักษาพยาบาลหรืออื่นๆ แต่จะเป็นการให้สิ่งของ เช่น ผ้าถุงหรือผ้าเช็ดตัวเป็นของขวัญปีใหม่ นอกจากนี้ยังมีโบนัสพิเศษสำหรับผู้ทำงานเร็วและมีเงินพิเศษในช่วงเทศกาล ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับช่วงงานและผู้ว่าจ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ว่าจ้างในชุมชน จะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันแบบญาติมิตร จะให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แม้แต่การเบิกเงินล่วงหน้าในช่วงที่เดือดร้อนทางการเงิน

6. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ก่อนที่จะมารับช่วงงานดังกล่าวฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้รับงานโดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะดีนัก เนื่องจากฐานะทางการเงินไม่ค่อยคล่องตัวเกิดปัญหาในเรื่องเงินไม่พอใช้ ซึ่งก่อนหน้านี้ อาชีพหลักของชาวบ้านส่วนใหญ่ก็คือการทำนาและการทำไร่ ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง รายได้ที่ได้รับไม่ค่อยจะคุ้มทุน และยังเสี่ยงต่อภาระหนี้สินทั้งนี้เงินที่ใช้ในการใช้จ่ายดังกล่าวมักจะได้มาจากการกู้ยืม มาใช้ในการลงทุนโดยเฉพาะปัจจัยทางด้านการผลิตในทางการเกษตร ซึ่งนับวันจะต้องลงทุนมากขึ้นทุกวัน หลังจากหลังฤดูการเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านไม่ค่อยได้ทำอะไร เมื่อเห็นเพื่อนบ้านที่รับทอผ้ามีรายได้การลงทุนก็ไม่ได้มากมายเฉพาะการเริ่มต้นเท่านั้นที่ต้องซื้อเครื่องจักรราคาประมาณ 5,000 บาท หลังจากนั้นก็จะเป็นการออกแรงทอเป็นหลัก ซึ่งทำรายได้ให้ในระดับที่น่าพอใจ

อาชีพหลักคือการทำนา ทำไร่ นั้น เมื่อมีอาชีพรับช่วงทอผ้าคนที่ทำงานนี้มักจะไม่ได้ร่วมในการทำงานดังกล่าวเท่าใดนัก เนื่องจากงานทอผ้าเป็นงานที่ค่อนข้างสบายเมื่อเทียบกับการทำไร่ ทำนา ซึ่งค่อนข้างจะหนักและต้องทนสู้แดดสู้ฝน อีกทั้งเป็นงานในร่มไม่ต้องกรำแดด การดำเนินชีวิตประจำวันยังคงดำเนินต่อไปได้ เช่น ภาระหน้าที่งานบ้านต่างๆ ก็ยังทำอยู่เหมือนเดิมไม่ขาดตกบกพร่องแต่ประการใด มีการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม กิจกรรมของชุมชนก็สามารถเข้าร่วมได้ตามปกติ

ในการทำงานรับช่วงทอผ้าดังกล่าว ในบางครั้งได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนเป็นอย่างดีจากสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้หน้าที่หลักของผู้รับงานก็คือการทอผ้า ดังนั้น หากสมาชิกในครัวเรือนคนใดมีเวลารว่างก็ช่วยในขั้นตอนการแก้มี่และปั่นด้ายใส่หลอด เพราะหากไม่มีคนทำให้อาจจะไปจ้างให้เพื่อนบ้านที่ว่างทำให้ โดยคิดอัตราค่าจ้างให้แก้มี่มัดละ 10 บาท ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องทำหน้าที่ทั้งแก้มี่และปั่นด้ายใส่หลอด จะเห็นได้ว่าผู้มีบทบาทสำคัญในการรับช่วงงานการทอผ้า

ก็คือแม่บ้านที่เป็นผู้รับงานเพราะการทอดผ้าถือเป็นหัวใจของการรับงาน ส่วนขั้นตอนอื่นๆ ถือเป็นงานปลีกย่อย บรรยากาศในการทำงานเป็นไปด้วยความสบายใจ ผู้รับจ้างมีอิสระ ลักษณะการทำงานเป็นไปเรื่อยๆ ไม่ได้เร่งรีบมากนัก การทำงานเน้นคุณภาพของผ้าเป็นหลัก การแบ่งปันผลประโยชน์สำหรับผู้ช่วยเหลือก็แล้วแต่ความเหมาะสม แต่ถ้าเป็นสมาชิกภายในครอบครัวก็จะได้ใช้จ่ายเงินที่เป็นรายได้ด้วยกันอยู่แล้ว นอกจากนี้เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้บ้านและทำงานทอดผ้าเหมือนกันก็ยิ่งทำให้เกิดความสนิทสนมและมีเวลาในการพูดคุยปรึกษาหารือกันมากขึ้น เมื่อมองไปได้ดูแต่ละบ้านก็จะเห็นเพื่อนบ้านต่างก็กำลังขมกเขม่นกับการทำงาน เมื่อต้องการพักเหนื่อยก็เดินไปพูดคุยกัน บรรยากาศในการทำงานไม่ต้องเร่งรีบมากสามารถพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน เป็นการพักผ่อนไปในตัว

7. ผลกระทบทางด้านสุขภาพ

อาการโดยทั่วไปที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงรับจ้างทอดผ้าไหมมัดหมี่ ก็คือ อาการปวดเมื่อยตามแขนขา หลัง เอว เนื่องจากต้องนั่งทำงานทอดผ้านาน ส่วนใหญ่จะไม่หยุดทำงาน จะไปซื้อยาตามร้านขายยามารับประทาน ค่าใช้จ่ายต่อครั้งประมาณ 10-100 บาท แต่บางคนที่เป็นมากจนต้องไปโรงพยาบาล หรือคลินิก ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็น 100-400 บาทต่อครั้งโดยประมาณ โดยที่แต่ละคนจะเป็นผู้จ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลเอง

นอกจากนี้ยังมีอาการปวดตา หน้ามืด ตาลาย เนื่องจากต้องก้มหน้าก้มตา จ้องดูลายผ้าเกือบทั้งวัน ต้องหยุดงานไปหลายวัน โดยไปหาหมอที่คลินิก เสียเงินครั้งละ 70-80 บาทต่อครั้ง อาการอย่างอื่นก็มี เช่น ต้องนั่งทำงานนาน ทำให้ปวดท้องเพราะมีลมในกระเพาะอาหารมากเกินไป แต่ก็ยังมีอีกกลุ่มหนึ่ง จำนวน 15 คน บอกว่าไม่มีผลกระทบทางสุขภาพใดๆ เกิดขึ้นกับตนเองเลย

8. ปัญหาและข้อเสนอของผู้รับช่วงงานทอดผ้าไหมมัดหมี่

การทำอาชีพดังกล่าว ถือว่าเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดีกับครอบครัว หากมีความขยันแต่มาเป็นห่วงในเรื่องสุขภาพร่างกาย เพราะถ้าแก่ตัวไปอายุมากก็อาจจะทำงานไม่ได้เหมือนเดิม เพราะการทอดผ้านอกจากจะต้องใช้ความขยัน ความอดทนแล้วสุขภาพก็มีส่วนสำคัญที่จะสร้างรายได้มากขึ้น ขายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้นเพราะนั่นจะหมายถึงการเพิ่มเงินค่าแรงให้กับตัวเอง แต่ทั้งนี้ความเห็นโดยส่วนใหญ่ต้องการในเรื่องการเพิ่มเงินค่าแรงเพราะเหตุว่างานทอดผ้าเป็นงานที่ค่อนข้างจะต้องใช้ฝีมือ เน้นความละเอียดประณีต ต้องมีความอดทนสูงต้องใช้เวลานานทำงานนานกว่าจะได้ผ้าตามปริมาณที่ต้องการ หากเพิ่มค่าแรงให้ก็จะเป็นสิ่งจูงใจในการทำงานและคุณภาพของงานเพิ่มขึ้นด้วย และมีข้อเรียกร้องให้ผู้ว่าจ้างมีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้ด้วย

จากการสอบถามผู้รับทอดผ้าส่วนน้อยที่มีความต้องการจะเป็นเจ้าของกิจการเองทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่าไม่ค่อยมีความรู้เรื่องแหล่งขาย ตลาด หรือการจัดการการผลิต ซึ่งในส่วนนี้ก็อยากจะได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานจากภายนอกโดยเฉพาะในเรื่องข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาดและราคา

เมื่อถามว่าผู้ทำงานรับช่วงทอดผ้าไหมมัดหมี่ต้องการให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐสนับสนุนหรือช่วยเหลือในประเด็นใดบ้าง ได้รับคำตอบในหลายประเด็นดังนี้

1. ต้องการให้รัฐให้ทุนสนับสนุนการทำธุรกิจด้านผ้าไหม รวมทั้งการขยายตลาดผ้าไหมให้กว้างขวางออกไป
2. ขอให้รัฐช่วยจัดการอบรมเทคนิค และทักษะการทอดผ้าไหมให้กลุ่มผู้หญิง เพื่อจะได้นำมาปรับใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. อยากให้รัฐดูแลเรื่องค่าจ้างแรงงานให้เป็นธรรม
4. ขอให้รัฐหางานที่หลากหลายให้ชาวบ้านในชนบททำ เพื่อเป็นรายได้เสริมของครัวเรือน
5. อยากให้ทุนสนับสนุนชาวบ้านที่อยากทำธุรกิจผ้าไหม เพื่อยกระดับจากผู้รับจ้างเป็นผู้ประกอบการเอง

เป็นที่น่าสังเกตว่า การรับช่วงงานทอดผ้าในหมู่บ้านเริ่มได้ประมาณ 3 ปีมาแล้ว แต่ยังไม่มีปรากฏว่ามีหน่วยงานจากรัฐหรือเอกชนเข้ามาให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ แต่ประการใด ไม่ว่าจะเป็นความรู้ในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ความรู้ในเรื่องแหล่งงานและการจัดการผลิต หรือเครื่องมือในการผลิต

9. ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงบางส่วนไม่ร่วมในกิจกรรมรับช่วงงาน

แม้ว่าผู้หญิงแม่บ้านในหมู่บ้านหนองบัวเย็นส่วนใหญ่จะร่วมในงานรับช่วงทอดผ้ามัดหมี่ แต่ก็มีหลาย ๆ คนที่ไม่ทำงานประเภทนี้ เนื่องจากมีปัจจัยต่างๆ หลายประการ เช่น

1. อุปสรรค เนื่องจากที่กระตุกถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทอดผ้า ซึ่งสามารถให้ปริมาณงานที่มากกว่าธรรมดา อีกทั้งมีความสะดวกและรวดเร็วแต่ทั้งนี้ที่กระตุกจะต้องใช้เงินลงทุนซื้อประมาณ 5,000 บาท นอกจากนั้นไม่มีความมั่นใจในการลงทุนดังกล่าว เช่น ถ้าหากลงทุนซื้อไปแล้วจะทำได้นานเท่าใดกลัวจะไม่คุ้มทุน
2. การมีธุรกิจส่วนตัว เช่น การมีร้านขายของชำซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้สตรีไม่สามารถจะปลีกเวลาเข้ารับงานทอดผ้าได้เลยเนื่องจากไม่มีเวลาว่างพอที่จะทำได้

3. อายุ เนื่องจากการเข้าสู่วัยที่อายุมากขึ้น ก็ย่อมมีผลต่อเรื่องสุขภาพ หากไม่ค่อยจะแข็งแรงหรือสมบูรณ์ก็ไม่ว่ากันที่จะรับงานได้เพราะงานทอผ้าต้องอาศัยความอดทน ต้องนั่งนานๆ ใช้สายตามาก จึงเป็นงานที่ไม่เหมาะกับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการรับช่วงงานยัดนุ่นที่นอน บ้านโคก ตำบลบ้านโคก กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย

1. ที่ตั้งของกิจกรรมการรับช่วงงานยัดนุ่นที่นอน

ชุมชนบ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมการรับช่วงยัดนุ่นที่นอนโดยมีผู้หญิงในวัยกลางคนเข้าร่วมในการหารายได้เสริมเข้าสู่ครัวเรือน ซึ่งผู้หญิงที่เข้าร่วมทำงานยัดนุ่นที่นอนนี้จะมีบ้านเรือนกระจายอยู่โดยทั่วไปในชุมชน

ชุมชนบ้านโคก มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,699 ไร่ แบ่งออกเป็น ที่ดินทำนา 1,278 ไร่ ที่ดินทำไร่ 149 ไร่ ที่ดินสาธารณประโยชน์ 200 ไร่ และเป็นที่ดินสร้างบ้านเรือน 72 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 150 ครัวเรือน ประชากร 722 คน เป็นหญิง 375 คน และชาย 347 คน ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นคนเกิดในพื้นที่ คนที่เข้ามาอยู่ใหม่จะเข้ามาโดยการแต่งงานกับคนในครัวเรือน ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีผู้ไม่รู้หนังสือ 15 คน

อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ การทำไร่นา รองลงมาคือการรับจ้าง ค่าขายมีเพียงส่วนน้อยคือ 7 ครัวเรือน รับราชการและอื่นๆ อีก 3 ครัวเรือน อาชีพเสริมของคนในชุมชนจะมีการรับจ้างยัดนุ่นที่นอน โดยที่มีโรงงานขนาดเล็กทำที่นอนอยู่ในชุมชน จำนวน 2 โรง ทอฟูกที่นอนและหมอนเพื่อจำหน่ายในต่างจังหวัดมีจำนวนคนงานประมาณ 40 คน นับเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับครัวเรือนในชุมชนได้ไม่น้อย ครัวเรือนที่ทำการเกษตรมี 70 ครัวเรือน ที่เป็นเจ้าของที่ดิน ส่วนอีก 10 ครัวเรือนต้องเช่าที่ดินทำกิน เอกสารถือครองที่ดินจะเป็นโฉนด ลักษณะการได้มาของที่ดินนั้นจะเป็นการได้รับมรดกจากพ่อแม่มากกว่าการซื้อขาย โดยเฉลี่ยจะถือครองที่ดินเพื่อทำการเกษตรครัวเรือนละ 15 ไร่ โดยชาวบ้านจะใช้ที่ดินปลูกข้าว ข้าวโพด และมะม่วง สัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงกันมากคือ วัว หมู ไก่ และเป็ด รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 10,000 บาท ต่อปี โดยรายได้หลักที่สำคัญได้มาจากการรับจ้าง

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนในชุมชนจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวได้ถูกสูงเป็นส่วนใหญ่ หลังคามุงด้วยสังกะสีจะแบ่งเป็นคุ่มต่างๆ ถนนในชุมชนเป็นถนนลาดยาง ในชุมชนมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

2. ลักษณะของผู้หญิงที่รับช่วงงาน

อายุของผู้ให้สัมภาษณ์โดยเฉลี่ย 41.3 ปี ส่วนใหญ่จะอยู่วัยกลางคนตั้ง 32 ปี ขึ้นไป อายุมากที่สุด 69 ปี และอายุน้อยที่สุด 17 ปี การศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (22) จะจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีผู้ไม่ได้รับการศึกษา 2 คน สมาชิกในครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลโดยเฉลี่ย 4.2 คน ต่อครัวเรือน สมาชิกน้อยที่สุด 2 คน และมากที่สุด 6 คน รายได้โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน คือ 4,506.7 บาท ที่มาของรายได้หลักๆ คือ การรับจ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับจ้างยัดนุ่นที่นอน ซึ่งจะมีรายได้เข้าครัวเรือนประมาณ 2,000-4,200 บาทต่อเดือน และมีรายได้บางส่วนจากการทำนาทำไร่ การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ย 14.03 ไร่ ต่อครัวเรือน และมีที่ดินส่วนและที่ไร่บ้าง ขนาดของที่พักอาศัยโดยเฉลี่ย 186.9 ตารางวา ส่วนใหญ่ (19 คน) ที่ดินต่างๆเหล่านี้จะเป็นของตนเอง ต้องเช่าบ้าง ยังเป็นของพ่อแม่หรือพี่น้อง (ตารางที่ 4)

สภาพการสร้างบ้านเรือนของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ จะเป็นบ้าน 2 ชั้น ชั้นบนทำด้วยไม้ ชั้นล่างทำด้วยปูน ส่วนหลังคาจะมุงด้วยสังกะสี 25 ครัวเรือน สร้างบ้านอย่างถาวรและส่วนที่เหลือสร้างบ้านอย่างไม่แข็งแรงมั่นคงนัก นอกจากนี้มีสิ่งปลูกสร้างอยู่ในบริเวณบ้าน 18 ครัวเรือน (ตารางที่ 5)

เครื่องอำนวยความสะดวกที่แต่ละครัวเรือน มีกันเป็นส่วนใหญ่ คือเครื่องรับโทรทัศน์ และตู้เย็น ส่วนพาหนะที่ใช้สัญจรไปมา ที่มีกันมากคือ รถจักรยานยนต์ มีถึง 20 ครัวเรือน ตามด้วยจักรยาน และมีรถไถเดินตาม 5 ครัวเรือน (ตารางที่ 6)

สรุปภาพรวมฐานะทางเศรษฐกิจครัวเรือน 26 คน มีฐานะปานกลาง 3 คน มีฐานะยากจน และเพียงหนึ่งคนมีฐานะดี

3. สภาพการทำงานรับช่วงยัดนุ่นที่นอน

3.1 ประวัติความเป็นมาของการรับช่วงงาน

งานรับช่วงยัดนุ่นที่นอนโดยใช้แรงงานผู้หญิงในหมู่บ้านบ้านโคก เริ่มเมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา (เริ่มเมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2526) โดยที่มีเจ้าของโรงนุ่นเป็นคนในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้คนที่รับช่วงงานสามารถติดต่อโดยตรงกับเจ้าของโรงนุ่นได้ ในเริ่มแรกนั้นเจ้าของโรงนุ่นจะตระเวนถามในหมู่บ้านว่ามีผู้ใดต้องการทำงานยัดนุ่นที่นอนบ้าง ซึ่งก็มีคนที่ต้องการทำงานเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว งานรับช่วงยัดนุ่นจึงเริ่มขึ้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

3.2 รูปแบบและกฎเกณฑ์ในการรับช่วงงาน

การติดต่อของงานทำระหว่างผู้รับช่วงงานและผู้ว่าจ้างนั้นเป็นไปในลักษณะที่อาวียารอบต่อกัน ผู้ว่าจ้างจะเดินไปตามบ้านหาคนต้องการงานไปทำ ส่วนผู้รับช่วงงานไปทำนั้นก็เลือกทำงานกับเจ้าของโรงนุ่นที่ตนเดินทางไปได้อย่างสะดวกไม่ไกลจากบ้านของตนมากนัก

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับช่วงส่วนใหญ่มีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี แม้จะไม่ได้เป็นเครือญาติแต่ทุกคนที่ร่วมงานกันต่างก็นับถือกันฉันญาติพี่น้องหรือรู้จักคุ้นเคยกันในฐานะเพื่อนบ้าน

กฎเกณฑ์ในการทำงานทั่วไปคือ ผู้รับช่วงงานทุกคนจะต้องมานั่งยัดนุ่นอยู่ที่โรงนุ่นของผู้ว่าจ้าง เนื่องจากโรงนุ่นจะเป็นที่เก็บนุ่นที่จะใช้ยัดไม่สะดวกที่จะนำไปทำยัดที่อื่น ส่วนการทํานอกเหนือยัดนุ่น ผู้รับจ้างสามารถนำไปทำที่บ้านได้ เช่นกรณียกขอบ (เย็บขอบ) ซึ่งอาจจะนำกลับไปทำที่บ้านได้ เวลาในการเข้าออกโรงนุ่นก็แล้วแต่ความสะดวกโดยทั่วไปแล้วนิยมนำมาทำงานที่โรงนุ่นในช่วงกลางวัน หลังจากเสร็จภาระกิจที่บ้านเรียบร้อยแล้ว คุณภาพงานโดยทั่วไปไม่ได้มีอะไรซับซ้อนมากมายเพียงต้องคอยดูว่าที่นอน หรือหมอนได้รับการยัดนุ่นได้ในระดับที่พอดีหรือไม่ เช่น หมอน ที่นอน ไม่ควรจะยัดนุ่นแน่นหรือเหลวจนเกินไป กำหนดการส่งงานไม่ได้กำหนดเป็นที่แน่นอนเพราะส่วนใหญ่ที่ผู้รับช่วงงานรับงานในวันนั้นก็มักจะทำให้เสร็จตามที่รับไป เพราะส่วนมากจะรู้ระดับความสามารถในการทำงานของตนเองอยู่แล้ว

จากการสัมภาษณ์ผู้รับช่วงงาน พบว่า ส่วนใหญ่จะรับงานมาทำอย่างสม่ำเสมอ (20 คน) ในกรณีที่ไม่สม่ำเสมอเนื่องจากติดธุระต้องไปร่วมในงานบุญประเพณีอื่นๆ

3.3 เครื่องมือที่จำเป็นในการผลิตและการลงทุน

เครื่องมือในการทำงาน ผู้หญิงแต่ละคนที่รับงานมาทำจะต้องจัดหาเอง แต่ก็เป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้วในแต่ละครัวเรือน เช่นเข็มเพื่อเย็บขอบที่นอน มีดเพื่อสำหรับตัดด้าย และไม้ไผ่สำหรับกระทุ้งนุ่นให้แน่น นอกจากนี้เพื่อป้องกันฝุ่นจากนุ่นแต่ละคนจะมีผ้ามุ้งให้ปิดปากปิดจมูก ส่วนวัสดุที่ใช้ในการผลิตคือ นุ่น ด้ายเย็บ และผ้าทำที่นอน ผู้ว่าจ้างจะจัดให้ เมื่อสอบถามว่าเงินลงทุนมีหรือไม่ จะได้คำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่มี เพราะอุปกรณ์เครื่องมือทำงานนั้นแต่ละบ้านมีอยู่แล้ว

3.4 สถานที่ เวลาทำงาน ขั้นตอนในการทำงานและแรงงานสมทบ

สถานที่ทำงานของผู้หญิงรับช่วงยัดนุ่นที่นอนนั้น จะมีที่ทำงาน 2 แห่ง ทั้งที่ในบริเวณบ้านของตนเองและในโรงงาน ในขั้นตอนการยัดนุ่นใส่ที่นอนนั้นส่วนใหญ่จะทำในโรงงาน ต่อจากนั้นเมื่อถึงขั้นตอนขึ้นขอบเย็บริมที่นอนจะมาทำที่บ้านของแต่ละคน ซึ่งจะใช้เวลาได้ถนัดบ้าน หรือหน้าบ้านที่เป็นที่ค่อนข้างโปร่ง

การทำงานรับช่วงยัดนุ่นที่นอนนี้ มี 11 คน ที่บอกว่าตัวเองเป็นคนทำงานนี้เพียงลำพังไม่มีผู้อื่นมาช่วย ขณะที่อีก 9 คน มีคนมาช่วยอีก 1 คน อีก 4 คนรวมคนที่มาทั้งบ้าน มี 3 คน และที่มาช่วยกัน 4 คนนั้นมี 3 บ้าน โดยเฉลี่ยจึงมีคนร่วมทำงาน 1.9 คน ระยะเวลาในการทำงานส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้รับจ้าง หลังจากเสร็จภาระกิจงานบ้านแล้วก็รับงานทำได้เลย

ขยันก็ทำเหนื่อยก็พัก ชั่วโมงการทำงานต่อวันโดยเฉลี่ย 11 ชั่วโมงต่อวันต่อคน โดยจะทำงานตั้งแต่เช้าถึงประมาณเที่ยงคืน หยุดรับประทานอาหารเช้า และทำภารกิจต่างๆ ในบ้านด้วย เมื่อถามถึงการทำงานในแต่ละเดือน พบว่า มีคนทำงานทุกวันโดยไม่หยุดเลย 15 คน และอีก 15 คนนั้นทำไม่ทุกวันเนื่องจากตัวเองติดธุระอื่น หรือไปทำงานอื่น เช่น ไปช่วยพ่อขายยา ไปเลี้ยงวัว ร่วมงานบุญของชุมชน ต้องเลี้ยงลูก เมื่อลูกไม่สบายก็ต้องหยุดทำงานมาดูแลลูกเป็นต้น มีผู้ให้ข้อมูล 3 คน ที่บอกบางทีทำไม่ได้ทำงาน เพราะผู้ว่าจ้างไม่มีทุนจึงไม่มีงานให้ทำ แต่โดยเฉลี่ยแล้วจะมีเวลาทำงานต่อเดือนประมาณคนละ 15-20 วัน โดยเฉลี่ยจะทำงานที่นอนได้ 299.3 ชิ้นงานต่อเดือน โดยคนที่ทำได้มากที่สุด คือ ทำได้ 600 ชิ้นงาน ขณะที่ผู้ที่ทำได้น้อยที่สุด คือ ทำได้ 90 ชิ้นงาน ซึ่งจะได้รายได้จากอาชีพนี้ประมาณ 2,000-4,200 บาทต่อเดือน

ขั้นตอนในการทำงานยัดหนุนที่นอนมีดังนี้

1. ไปรับงานที่โรงงานซึ่งผู้ว่าจ้างจะให้ด้ายเย็บหนุนสำหรับทำที่นอนที่เย็บเป็นถุงไว้แล้ว
2. ขั้นตอนต่อไปคือ ยัดหนุนลงในผ้าที่นอนโดยใช้ไม้ไผ่กระทุ้งให้แน่น
3. เมื่อยัดหนุนจนเต็มรูปที่นอนแล้ว ก็เย็บริม ขึ้นขอบที่นอน เป็นอันเสร็จ

3.5 การฝึกทักษะในการทำงาน

การฝึกทักษะก่อนการรับช่วงงานยัดหนุนและยกขอบที่นอน ไม่ได้มีการฝึกทักษะมาก่อนทั้งนี้ขั้นตอนการยัดหนุนไม่ได้ยุ่งยากสลับซับซ้อนอะไรมากมาย แม้บ้านผู้รับงานโดยส่วนใหญ่ถือว่าเป็นเรื่องเล็กแม้แต่เด็กเล็กๆ ก็ยังสามารถทำได้ แต่ทั้งนี้อาจจะมีการควบคุมปริมาณของหนุนที่ยัดให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะก็เป็นอันว่าใช้ได้แล้ว การยัดหนุนสามารถเรียนรู้ได้ง่ายจึงไม่ได้มีการเสียค่าใช้จ่ายจ้างผู้ใดมาสอน ซึ่งพอทำได้แล้วก็สามารถจะสร้างรายได้ให้กับตนเองได้โดยการรับงานมาทำ จากการสอบถามผู้รับช่วงโดยส่วนใหญ่ไม่ต้องการฝึกทักษะเพิ่มเติมเนื่องจากไม่ทราบว่า จะฝึกขั้นตอนใดเพิ่มได้อีกแล้ว

4. สภาพการจ้างงาน

4.1 อัตราค่าจ้างและการส่งมอบงาน

อัตราค่าจ้างโดยทั่วไปคิดอัตราค่าจ้างตามงานที่ทำได้คือ

การยัดหนุนที่นอน

- หัวขนาดเล็ก 60 เซนติเมตร อัตราค่าจ้าง 8 บาท
- หัวขนาดเล็ก 70 เซนติเมตร อัตราค่าจ้าง 11 บาท
- หัวขนาดกลาง 90 เซนติเมตร อัตราค่าจ้าง 13 บาท
- หัวขนาดใหญ่ 110 เซนติเมตร คิดอัตราค่าจ้าง 18 บาท

- หัวขนาดใหญ่ (เป็นพื้นนอนชุด) 180 เซนติเมตร คิดอัตราค่าจ้าง 23 บาท
(กรณีที่ว่าจ้างยัดหมอน คิดอัตราค่าจ้างให้ปลอกละ 1 บาท)

อัตราค่าจ้างดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอบปีที่ผ่านมามีอยู่ระหว่าง 1-2 บาท ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมทั้งในด้านต้นทุนการผลิตและความยากง่ายใช้เวลาในการทำ

ปริมาณงานที่กำหนดให้ผู้รับช่วงงานตามปกติขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของแต่ละคนว่าจะสามารถทำเสร็จทันหรือไม่ ดังนั้นการจะรับประมาณงานก็ขึ้นกับได้ตามการประเมินศักยภาพของตัวเองกับเงื่อนไขเวลาไม่ได้มีการกำหนดแน่นอนตายตัว หรือถ้าอยากจะได้ค่าจ้างมากก็ต้องทำหลายชิ้น แต่ในบางครั้งก็ทางลูกค้าต้องการสินค้าในปริมาณที่แน่นอนก็อาจจัดสรรให้กับผู้รับจ้างที่เป็นขาประจำ (ในที่นี้หมายถึง ผู้รับช่วงงานที่มารับงานทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ และทำงานด้วยกันมาเป็นเวลานาน) ตามความเหมาะสมกับปริมาณงานและจำนวนคนงานที่มีอยู่หลังจากที่ได้รับไปแล้วก็จะพยายามทำให้เสร็จตามนั้น คุณภาพของงานโดยทั่วไปไม่มีปัญหามากนัก ต้องให้ระดับของรุ่นที่ยัดไม่แน่นหรือเหลวเกินไป

4.2 คุณสมบัติของผู้รับงาน

คุณสมบัติของผู้รับงานโดยทั่วไปไม่ได้มีการกำหนดแน่นอนว่าต้องมีลักษณะเป็นอย่างไรแม้แต่ในเรื่องเพศ ฝ่ายชายหากมีความสนใจก็เข้ารับทำได้เช่นกัน ไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้หญิงเสมอไป เพราะเป็นงานง่ายทำได้ทุกเพศทุกวัย ทั้งนี้ผู้รับช่วงงานควรจะต้องมีความอดทนพอสมควรเนื่องจากงานยัดหมอนจำเป็นต้องนั่งทำงานพอสมควรอีกทั้งต้องทนสู้กับฝุ่นละอองค่อนข้างมาก ดังนั้นคุณสมบัติอีกข้อหนึ่งก็คือควรเป็นผู้สุขภาพแข็งแรงไม่เป็นโรคภูมิแพ้ และควรมีความสม่ำเสมอในการรับทำงานเพราะผู้ว่าจ้างจะได้มีความมั่นใจต่อผู้รับช่วงงานอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์เจ้าของโรงงานถึงเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกคนมาทำงาน พบว่าไม่ได้มีกฎเกณฑ์อะไรตายตัวเพื่อแต่มีความสนใจและสมัครใจที่จะทำงานร่วมกันมากกว่า งานที่ทำค่อนข้างง่ายจึงไม่มีความจำเป็นต้องระบุเกณฑ์มากมาย แต่ก็มีบางแง่มุมที่นำมาประกอบการพิจารณาคือ

1. แม่บ้านในหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่แล้วค่อนข้างมีฝีมือในการทำพื้นนอนอยู่แล้ว โดยการเรียนรู้มาจากรุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ผู้หญิงจะต้องทำเป็นเพื่อจะได้ทำไว้ในครัวเรือนต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้า การเย็บ การคัด งานฝีมือดังกล่าวจึงเป็นที่ทราบโดยทั่วไปโดยเฉพาะภายในหมู่บ้านด้วยตนเอง ดังนั้นขั้นตอนการทำให้ไม่ยุ่งยากหรือสลับซับซ้อนแต่อย่างใดก็ยังไม่เป็นปัญหา

2. ความสะดวกในการติดต่อว่าจ้างและรับงานทำ ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างสามารถเดินสอบถามและบอกกล่าวหาคนที่สนใจที่จะทำได้ง่าย

3. ความสะดวกในการเดินทางไปทำงานของผู้รับช่วงงานก็มีความสะดวกสบายไม่ต้องเสียเวลาเดินทางมากมาย ทั้งนี้การรับงานและการส่งงานดังกล่าวก็จะทำได้ง่าย บอกกล่าวหรือติดตามได้อย่างทั่วถึง

4.3 ขั้นตอนการส่งงานจากผู้ว่าจ้างถึงผู้รับจ้าง

ขั้นตอนการนำงานจากผู้ว่าจ้างโดยส่วนใหญ่ผู้รับจ้างใช้วิธีการแจ้งความประสงค์ต่อผู้ว่าจ้างว่าอยากจะขอรับงานไปทำ หลังจากนั้นก็จะระบุจำนวนที่ต้องทำและเช็คลงจำนวนปลอกที่นอน-หมอน ไว้ หลังจากนั้นก็นำมายัดนุ่นที่โรงนุ่นได้เลย นอกจากนี้หากงานที่รับไว้ยังทำไม่เสร็จกรณียกขอบ (เย็บขอบ) ก็สามารถนำไปทำที่บ้านได้ในช่วงเย็นในส่วนนี้ผู้ว่าจ้างอาจจะให้บริการในการนำส่งและรับกลับโรงนุ่นในบางครั้ง สถานที่รับงานผู้รับจ้างสามารถรับได้ที่โรงงานได้เลย ทั้งการรับงานและการส่งงานต่างก็มีความสะดวกกันทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ผู้ว่าจ้าง (เจ้าของโรงนุ่น) จะเป็นฝ่ายจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปลอกที่นอนขนาดต่างๆ ปลอกหมอน และนุ่นซึ่งจะต้องนำมาไว้ให้กับผู้รับช่วงงานให้เพียงพอ

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่เจ้าของโรงนุ่นส่วนใหญ่จะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดหามาได้แก่ โรงนุ่น 1 โรงเรือนสำหรับปั่นนุ่นและเก็บนุ่น โรงเรือนยัดนุ่น 1 โรงสำหรับให้ผู้รับงานเข้าทำการยัดนุ่น โรงเรือนสำหรับเก็บผลิตภัณฑ์ที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เช่น ที่นอน หมอน นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างจะต้องจัดหาปลอกที่นอน ปลอกหมอนมาไว้ให้ผู้รับช่วงงาน ซึ่งโดยทั่วไปจะไปจัดหาซื้อผ้ามาจากตลาดอำเภอมัญจาคีรี ซึ่งบางครั้งอาจจะรับเป็นแบบสำเร็จหรือรับเป็นผ้านำมาจ้างให้คนในหมู่บ้านตัดและเย็บให้อีกทีหนึ่ง วัสดุอีกอย่างหนึ่งที่ค่อนข้างจะมีความสำคัญก็คือ นุ่น ซึ่งเจ้าของงานจะต้องจัดหาและซื้อมาไว้ให้ ในส่วนของผู้รับช่วงงานรับผิดชอบก็คือการนำปลอกที่นอน-หมอนมายัดนุ่นและยกขอบให้เสร็จเรียบร้อย

การพัฒนาศักยภาพทางด้านการผลิตโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ยุ่งยากหรือสลับซับซ้อนอะไรมากมายจึงไม่มีการพัฒนาศักยภาพในการผลิตแต่อย่างใด ทั้งนี้หากผู้รับช่วงงานต้องการปริมาณงานที่มากก็อาจจะต้องใช้ความพยายามและความอดทนในการทำงานเพิ่มขึ้น

ขั้นตอนในการรับงานคืนขึ้นอยู่กับผู้รับช่วงงานเป็นหลัก โดยทั่วไปผู้รับจ้างจะเป็นฝ่ายแสดงความจำนงถึงปริมาณงานที่ต้องการทำกับเจ้าของโรงนุ่น ซึ่งจะจ่ายงานให้ตามที่คุณรับจ้างต้องการ จากนั้นผู้รับจ้างจะดำเนินการยัดนุ่นและยกขอบ โดยปกติจะพยายามทำงานที่รับมาให้เสร็จภายใน 1 วัน หากไม่เสร็จก็จะพยายามทำให้เสร็จภายในเช้าวันถัดไป เมื่อเสร็จแล้วผู้รับจ้างจะเอางานมาส่งให้เจ้าของโรงนุ่น ซึ่งจะเป็นผู้บันทึกจำนวนเอาไว้ ส่วนการจ่ายเงินขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้รับช่วงงานว่าต้องการรับเงินเป็นเดือนหรือรายอาทิตย์ บางกรณีขอรับเงินล่วงหน้าก็มี

5. สวัสดิการในการทำงาน

เกือบทุกคนพอใจในการทำงานยัดนุ่นที่นอน และรายได้ที่ได้รับแต่มี 2 คน ที่บอกว่าตนไม่พอใจกับค่าจ้าง อยากให้เพิ่มค่าแรงต่อชิ้นขึ้นบ้างปัจจุบันค่าแรงยัดนุ่นที่นอนเล็ก หัวละ 7 บาทเท่านั้น ซึ่งตนต้องทั้งยัดนุ่นและเย็บริมตั้งขอบ

เมื่อถามว่าผู้จ้างมีสวัสดิการในด้านต่างๆ ให้หรือไม่ คำตอบที่ได้จะเป็น 2 แนวทางคือ ไม่มีสวัสดิการใดๆ ให้ จำนวน 15 คน สวัสดิการที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงนี้ มีการให้ค่ารักษาพยาบาล มีผู้ที่ให้ข้อมูลเรียกว่า "ประกันสังคม" นายจ้างจะหักเงินค่าแรงเดือนละ 25 บาท โดยที่นายจ้างจะสมทบเงินจำนวน 25 บาทให้ด้วย ดังนั้นทุกเดือนตนจะมีเงิน 50 บาทไว้เมื่อยามเจ็บป่วย นายจ้างให้เงินส่วนนี้เป็นค่ารักษาพยาบาล นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างยังให้ของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ให้ในช่วงเทศกาล เช่น ผ้าถุง หรือเสื้อผ้า บางครั้งก็ให้คารถ และที่สำคัญสามารถเบิกเงินมาใช้ล่วงหน้าได้เมื่อมีความเดือดร้อนเรื่องการเงิน แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกันของผู้ว่าจ้างและผู้รับช่วงได้เป็นอย่างดี

เป็นที่น่าสังเกตว่านอกจากจะไม่มีสวัสดิการอย่างอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ก็ไม่มีการค้าประกันงานหรือมีข้อผูกมัดซึ่งกันและกันแต่ประการใด ทั้งนี้จะเป็นในลักษณะการกำหนดงานในช่วงที่เร่ง เช่น ผู้ว่าจ้างอาจจะให้ทำเพิ่มในช่วงเทศกาล ซึ่งตลาดมีความต้องการที่นอนมากเป็นพิเศษ

6. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ก่อนที่จะมารับช่วงงานยัดนุ่นดังกล่าวแม่บ้านโดยส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำนา และจะใช้ช่วงเวลารว่างหลังจากการทำนาและการเก็บเกี่ยวรับงานมาทำซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้ในระดับหนึ่งถึงแม้จะไม่ได้มากมาย แต่ก็สามารถใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้อย่างคล่องตัวไม่ขัดสน อีกทั้งงานดังกล่าวเป็นงานที่ทำภายในชุมชนจึงค่อนข้างจะมีความสะดวกในการเดินทางไปยังนุ่นในโรงงานแล้วเอาที่นอนมายกขอบที่บ้าน ในขณะที่เดียวกันก็ปฏิบัติภาระกิจทางบ้านในฐานะแม่บ้าน รวมไปถึงการร่วมงานกิจกรรมของชุมชนได้ด้วย ทั้งนี้ในการทำงานไม่ได้มีการกำหนดแน่นอนขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้รับงานเป็นหลัก ความรู้สึกในการรับงานโดยทั่วไปมีความพอใจทั้งในเรื่องของรายได้และการงานที่ต้องทำ แต่โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นห่วงในเรื่องของสุขภาพเนื่องจากการยัดนุ่นมีฝุ่นละอองค่อนข้างมากถึงแม้จะมีผ้าปิดปากหรือคลุมหน้า แต่ก็ป้องกันฝุ่นละอองของนุ่นได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

ส่วนความสัมพันธ์ทางสังคมในการผลิตรับช่วงงานโดยทั่วไปผู้ว่าจ้าง-ผู้รับจ้างมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี เพื่อนบ้านร่วมงานที่ไปนั่งยัดนุ่นด้วยกันและเจ้าของโรงงานต่างคนก็

นับหน้าถือตากันฉันญาติพี่น้องในหมู่บ้าน นั่งทำงานไปก็สนทนาพูดคุยกันไป การรับงานมาทำส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับขีดกำลังความสามารถในการรับและทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา ทั้งนี้หากเป็นช่วงที่ต้องการปริมาณที่นอนมากๆ ทางเจ้าของโรงนอนจะกำหนดปริมาณเพิ่มขึ้นได้ ในการทำงานทุกคนต่างมีความสำคัญที่เท่าเทียมกัน ทุกคนมีหน้าที่ทำคล้ายๆ กันนั่นก็คือการยัดนุ่นและยกขอบที่นอน

7. ผลกระทบทางด้านสุขภาพ

จากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 30 คน พบว่า 13 คน บอกไม่มีผลกระทบทางสุขภาพใดๆ เกิดขึ้น ส่วนที่เหลือมักจะมีอาการปวดเมื่อยตามบริเวณต่างๆ ของร่างกาย ที่หลัง เอว ขา บั้นท้าย เนื่องจากต้องนั่งทำงานนาน อาการดังกล่าวจะมีผู้ที่ปล่อยให้หายไปเองหรือไม่ก็ซื้อยาแก้ปวดตามร้านขายยามารับประทาน โดยเสียค่ายาประมาณ 10-70 บาทต่อครั้ง มีบางคนที่ปวดเอวปวดมือ มาก ต้องหยุดทำงาน 2-3 วัน โดยไปหาหมอที่โรงพยาบาลหรือหมอที่คลินิก โดยจะจ่ายค่ารักษาเอง ครั้งละประมาณ 70-200 บาท

อาการที่น่าสังเกตประการหนึ่งที่เกิดขึ้นกับผู้รับช่วงยัดนุ่นที่นอนก็คือ จะหายใจเอาฝุ่นนุ่นเข้าไป ทำให้มีอาการหอบหืด ต้องหยุดทำงานไปถึง 3-7 วัน ไปหาหมอที่โรงพยาบาลทำการรักษา โดยเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ เอง โดยเฉลี่ยประมาณครั้งละ 120 บาท นอกจากนี้ยังทำให้เป็นหวัด ไอ จาม อยู่บ่อยๆ ด้วย อาการอื่นๆ ที่พบอีกก็มีเช่น ทานอาหารไม่ตรงเวลา นั่งนานทำให้ปวดท้อง ทำงานนานเกินไป พักผ่อนไม่เพียงพอทำให้อ่อนเพลีย เป็นต้น

8. ปัญหาและข้อเสนอของผู้รับช่วงงานยัดนุ่นที่นอน

ปัญหาที่ผู้รับงานโดยส่วนใหญ่ค่อนข้างจะหนักใจและคิดอยู่เสมอก็คือเรื่องสุขภาพ เนื่องจากการยัดนุ่นที่นอนผู้รับจ้างจะสูดเอาฝุ่นละอองนุ่นเข้าไปสะสมในระบบทางเดินหายใจตลอดเวลา ผู้รับจ้างรู้สึกกังวลกลัวว่าจะเกิดโรคภัยไข้เจ็บแก่ตนเอง นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการเพิ่มค่าแรงให้ เพราะการทำงานต้องเสี่ยงกับภาวะสุขภาพ และควรจะมีค่ารักษาพยาบาลให้เมื่อเกิดเจ็บป่วย

ความต้องการช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านต่างๆ ที่ผู้หนึ่งทำงานยัดนุ่นส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง

1. อยากให้รัฐกระจายงานมาสู่ชุมชนชนบทให้มากขึ้น เพื่อชาวบ้านจะได้รายได้เพิ่มมากขึ้น โดยมีงานที่หลากหลายให้เลือกทำ
2. รัฐควรส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการรายย่อยให้มากขึ้น

3. อยากรู้ให้รัฐเป็นหน่วยกลางในการต่อรองเรื่องค่าจ้างแรงงานที่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการ
4. รัฐควรให้บริการการรักษาพยาบาลฟรีกับคนทั่วไป
5. อยากรู้ให้รัฐส่งเสริมธุรกิจการขายที่ดินของโรงงานขนาดเล็กในหมู่บ้านด้วย

9. ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงบางส่วนไม่ร่วมในกิจกรรมรับช่วงงาน

เหตุผลที่แม่บ้านในหมู่บ้านบางส่วนไม่ได้รับช่วงงานยัดหนุนดังนี้

1. สุขภาพร่างกาย แม่บ้านส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ทำ เนื่องจากสุขภาพร่างกายไม่ค่อยเหมาะกับการทำงานในที่ที่มีฝุ่นละอองมาก เนื่องจากเป็นโรคภูมิแพ้เมื่อเจอฝุ่นมากๆ ก็จะเป็นตุ่มผื่นคัน นอกจากสุขภาพร่างกายที่ไม่เหมาะสมแล้วยังปรากฏว่ามีบางส่วนที่แม่บ้านไม่ได้ทำเนื่องจากตรวจพบว่าการสะสมของฝุ่นละออง และมีอาการของโรคภูมิแพ้เนื่องจากก่อนหน้านี้ได้ไปทำงานยัดหนุนเหมือนกับแม่บ้านคนอื่นๆ จนต้องเลิกทำงานดังกล่าวโดยปริยาย
2. กิจกรรมส่วนตัว เนื่องจากแม่บ้านบางคนเปิดร้านขายของชำซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถจะเข้ารับงานยัดหนุนได้เพราะเวลาส่วนใหญ่จะวนอยู่กับกิจกรรมการขายสินค้าทั้งวัน
3. อายุ จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าผู้มีอายุบางส่วนเคยทำกิจกรรมการรับช่วงงานยัดหนุนมาแล้ว แต่พออายุมากขึ้นสุขภาพเสื่อมลงไม่สามารถทำงานดังกล่าวได้ อีกทั้งบุตรหลานในครัวเรือนก็ไม่อยากให้ทำแต่อยากจะให้ช่วยเหลือเลี้ยงหลานให้ที่บ้านมากกว่า